

**Ustavující schůze výboru a kontrolní komise Klubu přátel
hornických tradic – Kladno z. s.
Hornický skanzen Mayrau ve Vinařicích 14. 4. 2016**

Přítomni:

Členové výboru Klubu

Ing. Eduard Michalíček, RSDr. Pavel Kasner, Ing. Josef Varhulík,
MgA. Tomáš Voldráb, p. Jaroslav Grubner, p. Petr Veverka

Omluven:

Ing. Vlastimil Neliba

Členové kontrolní a revizní komise Klubu:

Ing. Stanislav Nerad, p. Václav Thon

Omluven:

p. Jiří Hoppe

Ustavující schůzi zahájil v 18:00 hodin Ing. Eduard Michalíček

Program jednání:

Volba předsedy Klubu

Volba místopředsedy Klubu

Volba hospodáře Klubu
Jmenování výkonného tajemníka Klubu

Průběh volby:

Do funkce předsedy KPHT – Kladno z. s. byl navržen Ing. Eduard Michalíček. Ing. Michalíček s návrhem souhlasil a byl členy výboru Klubu do funkce předsedy KPHT – Kladno z. s. zvolen.

Do funkce místopředsedy Klubu byl navržen RSDr. Pavel Kasner. RSDr. Pavel Kasner s návrhem souhlasil a byl členy výboru do funkce místopředsedy KPHT – Kladno z. s. zvolen.

Do funkce hospodáře Klubu byl navržen MgA. Tomáš Voldráb. MgA. Tomáš Voldráb s návrhem souhlasil a byl členy výboru do funkce hospodáře KPHT – Kladno z. s. zvolen.

Jmenování výkonného tajemníka KPHT – Kladno z. s.

Do funkce výkonného tajemníka Klubu byl navržen pan Jaroslav Grubner. Pan Jaroslav Grubner s návrhem souhlasil a byl členy výboru Klubu jmenován do funkce výkonného tajemníka KPHT – Kladno z. s. Výbor KPHT – Kladno z. s. pro volební období 2016 – 2019

Předseda KPHT – Kladno z. s.	Ing. Eduard Michalíček
Místopředseda KPHT – Kladno z. s.	RSDr. Pavel Kasner
Hospodář KPHT – Kladno z. s.	MgA. Tomáš Voldráb
Výkonný tajemník KPHT – Kladno z. s.	Jaroslav Grubner
Člen výboru KPHT – Kladno z. s.	Ing. Vlastimil Neliba
Člen výboru KPHT - Kladno z. s.	Ing. Josef Varhulík
Člen výboru KPHT – Kladno z. s.	Petr Veverka

**Zasedání kontrolní a revizní komise Klubu přátel hornických
tradic - Kladno z. s.
Hornický skanzen Mayrau 14. 4. 2016**

Přítomni: Ing. Stanislav Nerad, p. Václav Thon
Omluven: p. Jiří Hoppe

Zasedání komise zahájil v 18:20 hodin Ing. Stanislav Nerad.

Program jednání:

Volba předsedy KRK Klubu

Volba místopředsedy KRK Klubu

Průběh volby:

Členové kontrolní a revizní komise na svém zasedání dne 14. 4. 2016
a navrhli do funkce předsedy komise pana Ing. Stanislava Nerada.
Ing. Stanislav Nerad s návrhem souhlasil a byl do funkce předsedy KRK
KPHT zvolen.

Do funkce místopředsedy KRK KPHT Kladno byl navržen pan Václav Thon.
Pan Václav Thon s návrhem souhlasil a byl do funkce místopředsedy KRK
zvolen.

Kontrolní a revizní komise KPHT - Kladno pro volební období 2016 – 2019

Předseda KRK KPHT – Kladno z. s. Ing. Stanislav Nerad

Místopředseda KRK KPHT – Kladno z. s. p. Václav Thon

Člen KRK KPHT – Kladno z. s. p. Jiří Hoppe

Závěr:

Předseda Klubu Ing. Michalíček poděkoval členům výboru a KRK za práci
v uplynulém volebním období a poblahopřál všem členům výboru
a kontrolní komise ke zvolení do funkcí.

Současně připomněl, že nastávající volební období bude pro Klub a jeho funkcionáře velice náročné, zejména při zajišťování prioritních akcí a získávání finančních prostředků.

Novým členům výboru a kontrolní komise připomněl nutnost vyplnění čestného prohlášení a odeslání na Městský soud v Praze do konce dubna 2016.

Ustavující schůze výboru a KRK KPHT – Kladno byla v 18:40 hodin ukončena.

Zapsal: Jaroslav Grubner

Výroční členská schůze KPHT Kladno z. s. 14. 4. 2016

Hornický skanzen Mayrau ve Vinařicích

Usnesení:

1. Členská schůze bere na vědomí:

- zprávu o činnosti Klubu přátel hornických tradic – Kladno z. s. za rok 2015
- plán činnosti Klubu na rok 2016

2. Členská schůze schvaluje:

- zprávu o hospodaření Klubu za rok 2015
- zprávu revizní komise
- účetní uzávěrku a hospodářský výsledek za rok 2015
- rozpočet Klubu na rok 2016
- volbu členů výboru KPHT Kladno na období 2016 - 2019 ve složení:
Grubner Jaroslav, Kasner Pavel RSDr., Michalíček Eduard Ing.,
Neliba Vlastimil Ing., Varhulík Josef Ing., Veverka Petr,
Voldráb Tomáš MgA.
- volbu členů kontrolní komise KPHT Kladno na období 2016 – 2019 ve složení:
Hoppe Jiří, Nerad Stanislav Ing., Thon Václav

3. Členská schůze ukládá:

- členům výboru a revizní komise, aby důsledně zajišťovali veškeré úkoly spojené s činností KPHT Kladno
- nově zvolenému výboru Klubu zajistit potřebné změny podpisových oprávnění a čestných prohlášení u Městského soudu v Praze a v Komerční bance v Kladně u osob, kterých se změna týká
- členům výboru seznámit členy KPHT Kladno se zápisem z ustavující schůze výboru Klubu prostřednictvím Hornického zpravodaje č. 2 - 2016
- členům kontrolní komise zveřejnit zápis z ustavující schůze komise v HZ č. 2 - 2016

Členská schůze děkuje Ing. Janu Procházkovi a Ing. Jiřímu Kasnerovi za práci, kterou ve svěřených funkcích za uplynulé období vykonali.

Ing. Josef Varhulík, předseda návrhové komise

Projekt úzkokolejné dráhy v Hornickém skanzenu Mayrau ve Vinařicích

Po úspěšném ukončení restaurování a oprav hornických pomníků na hřbitovech v Kladně a ve Vrapicích zaměřil Klub přátel hornických tradic Kladno pozornost přímo do Hornického skanzenu Mayrau ve Vinařicích. Jako svoji prioritu pro příští roky si stanovil vybudování úzkokolejné dráhy pro dopravu návštěvníků. Vzhledem k finanční náročnosti projektu byly práce rozděleny do několika etap.

První část trasy je dlouhá zhruba 180 metrů a její součástí budou celkem čtyři výhybky. Zahrnuje propojení těžní budovy jámy Robert a Mayrau s expozicí Homole. V druhé části projektu se počítá s připojením dřevěného a lanovkového mostu. Do budoucna bychom chtěli položit i třetí část trati, která by měla vést od Homole až na haldu a zpět.

Obrovským problémem však je shánění potřebného materiálu. Když si představím, že při likvidaci šachet putovaly kolejnice včetně skob a propojovacích kolejových lašen do šrotu místo do Hornického skanzenu, přijde mi to hodně líto. Nový materiál je příliš drahý, a tak sháníme komponenty prakticky, kde se dá. Pomocnou ruku nám podala firma RAKO - LUPKY z Rakovníka, kdy v listopadu loňského roku se nám podařilo od této firmy zakoupit celkem 300 m použitých kolejnic a čtyři kusy výhybek, které jsme ještě koncem roku dopravili na Mayrovku.

V letošním roce byl vypracován náskres trati včetně protokolu o vytýčení a nivelaci první části plánované trasy. Využili jsme informace o plánovaném ukončení těžby na Dole Centrum v Dolním Jiřetíně a po úspěšném jednání s vedením dolu bylo přivezeno na Mayrovku 120 kusů propojovacích kolejových lašen včetně šroubů.

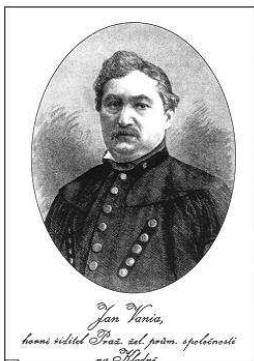

V lednu 2016 jsme oslovili firmu TEPO s.r.o. s žádostí o dotaci na nákup a dopravu kameniva pro lože dráhy. Dozorčí rada firmy TEPO nám dotaci odsouhlasila a 5. května 2016 bylo dopraveno na Mayrovku celkem 96 tun štěrku. Do konce letošního roku chceme ještě nakoupit pražce a kolejové hřeby. Prozatím oslovujeme některé firmy a samozřejmě vybíráme tu nejlevnější variantu.

Pro rok 2016 je v rozpočtu Klubu plánováno na tento projekt 40 tisíc korun. Není to nijak mnoho, ale oslovili jsme ještě další firmy. Pokud vše dobře dopadne, může se tato částka ještě navýšit. Když vše půjde podle našich předpokladů, mohli bychom v druhé polovině příštího roku zahájit práce na první části. Prozatím předpokládáme dopravu návštěvníků jednou koňskou silou, do budoucna bychom chtěli sehnat nějakou starší lokomotivu. Nejlépe bateriovou.

Za výbor klubu Jaroslav Grubner

JAN VÁŇA
horní ředitel Pražské železářské společnosti na Kladně
(+27. června 1864)

Nekrolog

Jest-li že na kom a kdy vyplnilo se pořekadlo „Člověče přičiň se a bůh ti požehná“, tedy to byl zajisté bývalý ředitel Pražsko-železářské průmyslové společnosti na Kladně, pan Jan Váňa.

Přišel do okolí Kladna co pracující horník a zemřel tamtéž co ředitel rozsáhlých dolů kladenských výše zmíněné společnosti. Jaký to ohromný převrat v životě jednotlivce, jaké železné povahy, jaké pilnosti, jakého duševního nadání k tomu třeba! Vy, kteříž Jste částečně prodělali cestu, že Jste z nižšího do vyššího postavení vlastním přičiněním se dostali, Vy jediné dovedete posouditi činnost muže, o němž tuto řeč. S tohoto stanoviska pojmáme také my činnost Vášnovu.

Jan Váňa narodil se dne 2. června roku 1811 z rodičů chudých ve Felbabce u Hořovic. Otec jeho byl dozorcem při dolech na železnou rudu „na Vostrém“, jež náležely hr. Vrbovi, nyní knížeti Hessen-Kasselu.

Navštěvoval národní školu v Jincích až do svého 12. roku. Vystoupiv ze školy, pracoval po dva roky s otcem svým na týchž dolech. Brzy zmožila se v něm touha, rozmnožiti vědomosti své v oboru hornickém. I vystoupil odtud a přijal hornickou práci v Příbrami. Však ani tu se dlouho nezdržel. Po třech letech z práce poděkoval, odebral se do Moravy, kdež po více roků a na různých místech zkušenosti své hromadil. Na Moravě zvolil si také družku svého života. Zdá se, že se mu na Moravě také skvěle nevedlo, neboť vrátil se do Felbabky zase zpět, kdež zavedl si malý obchod. Brzy se ale přesvědčil, že čilá mysl jeho vyžaduje činnosti jiné, a odebral se tudíž do Prahy, novou práci hledaje.

To se mu podařilo; obdržel místo dozorce při stavbě stok na Hradčanech. Zde seznámil se poprvé s panem Antonínem Vítkem, měšťanem pražským, s oným Vítkem, kterýž později hloubil šachtu u Vrapic, až podnes šachtou Vítkovou nazvanou. Když stavba stoky na Hradčanech byla dokončena, odebral se Jan Váňa do krajiny kolem Slaného a Podlešína, kdež hledal různé barevné hlinky, jichž dobýval a obchodníkům barvami prodával. Tu také poprvé zvěděl, že nachází se v krajině útvaru kamenouhelného, a to přimělo jej k tomu, že sám pátral po ložiskách kamenného uhlí.

Při jedné takové pochůzce setkal se u Cvrčovic s panem Antonínem Vítkem, který již od r. 1840. v krajině zdejší uhlí hledal. Po krátké rozmluvě byl přijat Jan Váňa jakožto dozorce do práce. Pan Antonín Vítek spojil se brzy na to s panem Václavem Novotným z Prahy, který také na půdě kladenské uhlí hledal, a počali hloubiti šachtu Vítkovu. Práce ty vedl Jan Váňa. Než nebylo jim dopřáno šachtu dohloubiti. Nastal totiž mezi panem Vítkem a jakýmsi Václavem Černým dlouho trvající spor. Václav Černý, kterýž ve Václavské štolě u Vrapic uhlí našel, tvrdil, že šachta Vítkova nachází se v mírách jeho. Spor ten vypadl v neprospěch pana Vítka a musil ihned hloubení zanechat. Ve sporu tom vykonával pan Váňa práce měřičské sám. Jsou pamětníci, kteří vídávali jej s kompasem a šňůrou mezi šachtou Vítkovou a štolou Václavskou vyměřovati. Důkaz to, že Jan Váňa soukromě se vzdělával, že soukromě hleděl dohoniti to, co v mládí zameškal.

Pan Václav Novotný v tom čase a v dorozumění s věhlasným přírodopyskem a geologem panem professorem Zippem z Prahy zaujal mnohá místa kolem Kladna, na nichž uhlí hledal. Budiž tuto také

vzpomenuto, že pan professor Zippe byl prvním, jenž na uhlonosná ložiska kolem Kladna stále a při každé příležitosti upozorňoval; dle jeho rady také se pan Novotný řídil. Leč, jakkoli byl prof. Zippe duševním původcem podniků těchto, náleží přec Janu Váňovi zásluha, že myšlenku tu vtělil, skutkem učinil; byť mu při provádění vytknutých tu cílů zápasiti často s nesmírnými překážkami a právě zde bylo třeba muže železného a neúmorného, aby až na konec dobojoval a vítězství slavil.

Když hloubení Vítkovy šachty zastaveno býti musilo, povolal pan Novotný Jana Váňu do Kladna, aby co důlní jeho kutiště spravoval. První pokus učiněn tam, kde nyní tak zvaný Váňův pomník stojí, kdež ale uhlí se nenašlo.

Asi 500 metrů západně od místa tohoto kutsal také na půdě kročehlavské na základě svolení ze dne 30. dubna roku 1846. Jan Jirátko, sadař a zedník z Buštěhradu. Kutistě toto postoupil Jirátko na základě smlouvy Janu Váňovi, resp. panu Novotnému. O smlouvě této vypravuje Jan Váňa takto: „My jsme svými šurfy sousedili a nejednou jeden druhému práci prohlíželi, sobě stěžující, že naděje nemáme a že místa opustíme. Podobnou řeč jsme mívali i když jsme se v hospodě bud na pívě neb na kořalce sešli. Já jednoho dne přišel ve svém kutišti na silurskou skálu. I pověděl jsem to Jirátkovi; on pak měl za to, že podobně na siluru sedí, a pravil, že to opustí. Já to ale nepozoroval a pravil mu, že když to myslí opustit, by mi to prodal. Sešedše se v hospodě v Oujezdci, vypili jsme tři žejdlíky kořalky a smlouvu uzavřeli.“

Jan Váňa předložil uzavřenou smlouvu svému pánovi, kterýž ji ihned schválil a žádaný poplatek vyplatil. Na to přestěhoval se Jan Váňa ke kutisti Jirátkovu a počal hloubiti dále. Sotva však začal pracovat, bylo mu hloubení zakázáno na udání kutního komisaře pana Beera, kterýž tvrdil, že pan Novotný úředního povolení nemá. Pan Novotný ovšem rekuroval a mezi tím, než rekurs byl vyřízen, našel Jan Váňa v tomto Jirátkovu kutišti bud ke konci října aneb na počátku listopadu roku 1846. uhlí.

Bylo to vůbec první uhlí na půdě kladenské Janem Váňou nalezené. Rekurs vyřízen ve prospěch pana Novotného a již na den 17. března roku 1847 byla ustanovena komise zjišťovací, kterouž vedl pan Jan Grimm, toho času cis. král. horní přísežný v Příbrami. Zjištěno, že šachta byla 13 sáhů hluboká,

a že v 11 sáhách nalezeno 6 střeviců mocné ložisko uhelné; po přání pana Novotného pokřtěna byla „Kateřina-Josefa“.

V tom čase zemřel společník pana Novotného, pan Antonín Vítek, na jehož místo vstoupil pan Vojtěch Lanna za společníka. Potřeba nové šachty stala se nutností, a skutečné téhož roku v měsíci září počato s hloubením nové šachty, nazvané „Václavka“. Po různých půtkách a žalobách s cis. král. kutací komisí byly konečně Václavce přiděleny dvě míry, což s nákladem tak velikým nebylo v žádném poměru.

Dřívější horní zákon dovoľoval kutání obyčejně toliko na několik neděl. Když čas vypršel, muselo se žádati znova a pracovati dále, jinak ztratil kutěť celé zaujaté pole. Toho následky zažil nejlépe Jan Váňa, vlastně společenstvo Novotný-Lanna. Ačkoliv již před tím měli okupované pole v místech nynější šachty Františkovy, Layerky, šachty Thinfeldovy a Amálky, ztratili dle mínění cis. král. šurfovnické komise nároky v místech těch pracovati, poněvadž čas již vypršel a o prodloužení žádáno nebylo. Podnikatelé Novotný-Lanna nenechali se však odstrašiti a docílili toho, že přičiněním pana Michala Layera, ředitele kutacích komisí se sídlem ve Vídni, pole svá kromě šachty Thinfeldovy zpět obdrželi. Uznání jistě velkých zásluh pana Layera pojmenována jest jedna šachta pánů podnikatelů šachtou Layerovou.

Následkem rozhodnutí pana Layera sestavena byla komise, kteráž pole pánů Novotného a Lanny měla vymezníkovat. Ohlásila se na den 14. června roku 1848, mohla však teprve dne 13. července téhož roku následkem nepokojů v Praze do Kladna doraziti. Nyní pole pánů podnikatelů úplně zjištěno. Obor působnosti Jana Váni byl stále a stále větší, bylť jmenován vrchním důlním, a jemu svěřeny všechny podniky, kteréž společnost vykonávala.

V roku 1848 ukázal Jan Váňa zvláštní ráznost a duchapřítomnost. Když při pražské revoluci vyřítily se z Prahy davy lidu po vesnicích vše pleníce a hubíce, postavil se v čelo svých havířů k obraně, nechav po okolí rozhlásiti, že každého do svých šachet hodí, kdo se opováží rušiti kladenské občanstvo z klidu. To snad také byla jedna z příčin, že k nepokojům v Kladně nedošlo.

Hlavní činnost Jana Váni datuje se hlavně od roku 1848. Brzy na to, když začal se hloubit důl „Václavka“, počato také s hloubením dolu Františkova na tak zvaných „pískách“. Sotva uhlí na dole Václavově nalezeno roku 1849, počal hloubiti nynější šachtu Layerovu, kterouž však v 15 sáhách, nepochybně z peněžitých ohledů, opět zastaviti musil.

V čase tom jmenován byl Jan Váňa ředitelem. Dne 14. března 1852 byl důl Františkův „Na pískách“ prohlouben. Uhlí vyváženo bylo nyní v dole Václavově a v dole Františkově. Odbyt na uhlí se stále rozmáhal. I rozhodl se Jan Váňa v hloubení šachty Layerovy pokračovati. Již 15. dubna roku 1855. počal dále Layerku prohlubovati, kdež dne 24. května roku 1857 uhlí nalezeno. Brzy seznal Jan Váňa, že také v části západní nové šachty jest třeba. Ještě téhož roku 1857 započal hloubiti šachtu, kteráž po přání pánů podnikatelů a v uznání zásluh pana profesora Zippeho šachtou Zippeovou nazvána byla.

Seznav Jan Váňa, že místo zvolené se k zaražení šachty dobře nehodí, ustál od hloubení a rozhodl se již v následujícím roce 1858 hloubiti šachtu jinou, nynější šachtu Amálku. Šachta Zippeova byla ovšem zaházena. Dne 12. září r. 1862 bylo uhlí na šachtě Amálce nalezeno. Aby činnost Jana Váni úplně byla naznačena, sluší podotknouti, že mezi tím, co hloubil, na mnohých místech ještě šurfoval.

Jan Váňa těšil se úplně přízni svých představených. Když ku spolku Novotný-Lanna přistoupil také pan Klein, podržen i dále co ředitel. Roku 1857 přeměněn spolek ten přistoupením velkoobchodnického domu Robertova v společnost komanditní, která roku 1862 v společnost akciovou přeměněna byla. Pan Jan Váňa podržán také v těchto rozsáhlých uhelnách (připojeny totiž doly pana Roberta k dolům kladenským) za ředitele.

Nyní teprve měl Jan Váňa těšiti se z výsledků své práce. Nelítostná smrt však učinila dne 27. června roku 1864 neúnavně činnému životu jeho konec.

Místo, kde Jan Váňa poprvé na Kladně uhlí hledal, bylo mu vždy památné a hleděl také při vhodné příležitosti je oslaviti. Dne 24. dubna roku 1854 slavil náš nejmilostivější zeměpán, Jeho cis. král. apoštolské Veličenstvo František Josef I, svůj sňatek s nejjasnější princeznou bavorskou Alžbětou.

Tento památný den hleděl každý Rakušan oslaviti a zvěčniti. Tak též usmyslil si Jan Váňa. Místo, kde prvně kutil, urovnal, zazdil, přichystal pískový kvádr, v němž bylo místo pro plechové pouzdro vydlabáno. Když vše připraveno, přivalen sem byl velký buližníkový kámen, který před hostincem Dvořákovým pod Kročehlavy ležel, a tam jej tak postavili, jak jej Pán Bůh stvořil, beze všeho tesání.

V den sňatku Jejich Veličenstev měla se tam mše svátá sloužiti a po ní ten pomník světití. Jelikož ale do rána toho dne mnoho sněhu napadlo, který se hned rozvodňoval, sešlo se mše svaté. Nicméně šlo se tam procesím, jehož se účastnili havíři, zástupcové města a cechové s prapory. Na místě samém měl děkan kladenský, P. Kašpar Liška, slavnostní řeč. Tehdejší kaplan P. Josef Mottl předčítal na to pamětní listinu, kterouž byl dříve sám sestavil a vlastní rukou napsal. Listina ta obsahuje vznik a původ zdejších hor. Uzavřena byla v krabici plechovou a v pískovci zazděna. Po církevním obřadě postaveno okolo kamenu pět lip, načež se průvod zpět k soše Panny Marie na náměstí navrátil, kdež ku počtě Jejich Veličenstev dva akáty postaveny byly. Když ještě před kladenským zámekem dvě lípy byly postaveny, odebral se průvod do kostela, kdež památná ta slavnost velebným „Te deum laudamus“ ukončena byla.

Jan Váňa požíval za svého živobytí v celém okolí neobmezené úcty. Lid hornický Inul k němu zvláštní láskou, což vysvítá z toho, že dosud s opravdovou úctou si o něm vyprávějí. Pocházeje z lidu, znal jeho bolesti, jimž ulevoval dle sil svých. Bylť on lidumil v pravém slova smyslu! V srdcích lidu a všech lidí spravedlivých postavil si pomník nehynoucí.

Čest budiž památce jeho!

Josef Němeček 1888

Sepsání tohoto životopisu umožněno bylo laskavostí pana faráře Lišky z Kladna.

Vyslídil a přepsal roku 2016 Karel Kestner

Soumrak hlubinného dolování v Česku

Kdysi se Česká republika nazývala středoevropskou uhelnou velmocí. Ty časy už jsou dávno pryč. V současné době se ještě někdy operuje se značným množstvím geologických zásob. Hnědé uhlí asi 3 miliardy tun, černého uhlí necelé 2 miliardy tun. Realita s vytěžitelnými zásobami je jiná. Většina uhelných zásob je buď ekonomicky nebo ekologicky nedostupná.

Letos 24. března 2016 byl vytažen poslední vůz uhlí z dolu 9. květen ve Stonavě. Tato lokalita patří dolu Darkov. Byl to první velkodůl vybudovaný v karvinské části OKR po druhé světové válce. Založen byl v r. 1957, těžba začal od roku 1960.

1. dubna 2016 byl vytažen poslední vůz uhlí z dolu Centrum v Dolním Jiřetíně. Byl to poslední hnědouhelný hlubinný důl v severočeském revíru, patřící společnosti Severočeská energetická. Již léta byl v útlumu a roční těžba okolo 300 000 tun se ekonomicky nevyplácela. Zde mělo přijít o práci asi 320 lidí.

Podstatně horší situace je v Ostravsko-karvinském revíru, kde by mělo podle společnosti NWR nastat masivní propouštění. Do konce roku by měl skončit s těžbou důl Paskov, který zaměstnává 1 700 lidí. Také doly Darkov a Lazy nejsou na tom dobře. Bude záležet na cenách uhlí a ekonomice provozu a mohly by skončit v roce 2018. Údajně podle propočtů se ze současných čtyř dolů OKR může za horizont roku 2021 udržet v chodu provoz pouze na posledním dole a to Dole ČSM.

Těžba uhlí v hlubinných černouhelných dolech nebyla nikdy rentabilní, ale vysoce ziskové hnědouhelné doly to vyrovnávaly. Vedle uhlí spěje k závěru také těžba uranu v Česku. Poslední důl Rožná II u Dolní Rožínky na Žďársku má ukončit těžbu v příštím roce. Uvažuje se sice o vybudování nového uranového dolu na Vysočině. Ceny uranu podobně jako u uhlí na světových trzích nestoupají, takže je na pořadu dne otázka rentability.

Budeme-li chtít v Čechách vidět „živého“ horníka, musíme si zajet do grafitového dolu u Českého Krumlova, ovšem jenom v zimě, v létě je to předmětem turistické atrakce. V dnešní době můžeme vidět spíše „lomaře“ a „tuneláře“.

Jako perspektivní se jeví ložiska lithia a wolframu na několika místech v Krušnohoří, po těchto komoditách je poptávka. Ovšem průzkum, příprava a rozvinutí těžby není jistě otázka týdnů.

Již Boleslav Balbín (1621-1688) rozděloval obyvatelstvo Čech na „oráče“ a „kovkopy“, kromě šlechty a duchovenstva, tak tomu dlouhou dobu bylo. Je jistě pozoruhodné vidět rozvíjející se počet vyznavačů hornických tradic. O čemž se můžeme přesvědčit na 20. setkání hornických a hutnických měst a obcí ČR letos v červnu v Příbrami.

Karel Melichar

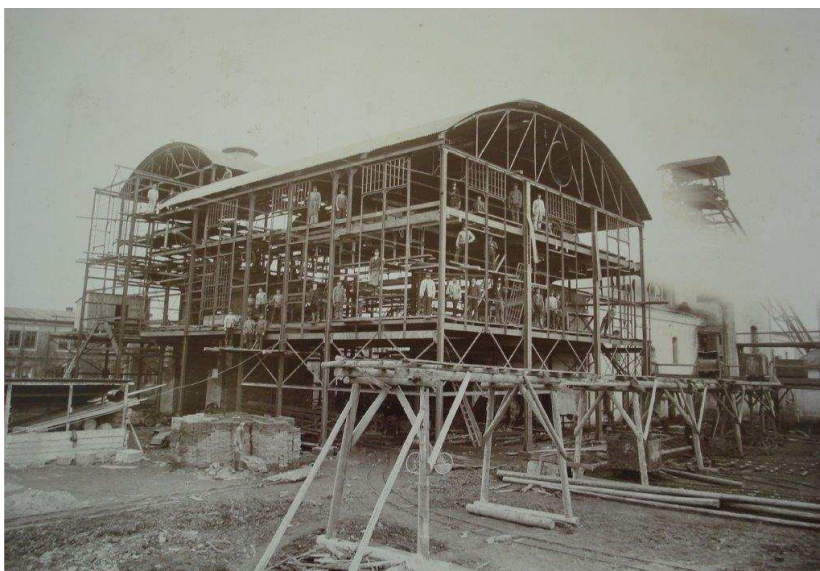
Poslední vůz z dolu Centrum v dolním Jiřetíně - smutné loučení

Reportáž - Poslední štít dolu Centrum

V pátek 6. května 2016 jsem měl díky ochotě a pochopení pracovníků jako poučený laik možnost sfátat až do hloubky 173 m v dole Centrum, ležícím na katastrálním území obce Dolní Jiřetín. Celé se to seběhlo tak, že při jedné ze svých pracovních cest po severu Čech jsem (cíleně) zabloudil až do Záluží ke známé chemičce Unipetrol. Odtud byl již kousek k místu, kde léta stávala bývalá Úprava uhlí Herkules, s jejíž stavbou začal SUBAG roku 1942. Do podoby zplanýrované plochy byla demolována v roce 2006. Následně jsem zajel k nedalekému, několik set metrů vzdálenému poslednímu hlubinnému hnědouhelnému dolu v České republice - Dolu Centrum.

Těžní věž Dolu Centrum, foto: D. Šudřich

Obr. 1, Úpravna a nakládku uhlí na původním snímku z roku 1901, foto: archiv D. Šudřích

Přijíždím prašnou silnicí a již z dálky vidím původní jámu Centrum I. z roku 1888, hlubokou 170,13 m, kterou vybudovala Anglo-rakouská banka se sídlem ve Vídni. Dodnes je těžní věž vcelku pěkně zachována. Slouží mimo jiné k plavení popílku, však také jeden velký nákladák odsířeného popílku z příbramské teplárny právě čekal na vykládku. Pravda, okolní budovy již nestojí, proto fotografii úpravny a nakládky uhlí můžeme obdivovat již jen na původním snímku z roku 1901 /viz obr 1/. Vlastní stavbu této úpravny uhlí prováděla Norböhmsche Kohlenwerk Gessellschaft v Mostě, tehdy nejmočnější těžářská společnost severozápadních Čech, která důl od původního majitele odkoupila.

Celý důl je dnes obklopen mrtvou krajinou s poklesovými pinkami, náletovými dřevinami, prohlubněmi s vodou. Vždyť i blízká vodní plocha se jmenuje Propadlina. Důl sousedil s dobývacím prostorem velkolomu

Před vstupem Dolu Centrum, foto: D. Šudřich

Obránců míru, dále s dolovým polem dolu Kolumbus /původně Radecký/, na východě sousedil Důl Julius III. v Kopistech /dnes možno navštívit jako expozici Podkrušnohorského technického muzea/, na jihovýchodě s Dolem Nejedlý I. /dnes se sem chodí na ryby/, na západní a severozápadní straně je ohraničen tzv. volným polem, kam se měl rozšiřovat důl Obránců míru a Maršál Koněv v Dřínově. Dobývací prostor se postupem času zvětšoval o pole okolních dolů, až dosáhl 1. července 1966, kdy byl spojen náročným překopem s dožívajícím dolem Kolumbus, konečné rozlohy 1177 ha. Komplikovaně budovaný překop tehdy zastihl i tři nezavalené, kolem 13 m vysoké komory z původního starého dobývání kolem roku 1899.

Dost již ale k popisu, které si každý snadno nejde v odkazech. Já konečně parkuji vozidlo na kruhovém objezdu u administrativní budovy a vrátnice,

kde se dříve točily dělnické autobusy, několikrát denně vozící sem a tam horníky a povrchový personál do Chomutova, Mostu, Litvínova a dalších obcí. Kantýna u vchodu je poloprázdná, přesto z ní dýchá industriální atmosféra, kterou nejspíše za pár let vystřídá nicota a prázdnota. U vchodu jsem po zapsání předán zástupci vedoucího úseku a po převlečení do fáraček obdržím helmu, moderní lampu a jedeme. Nárazi je posmutnělé, poslední hunt vyjel na povrch po 128 letech těžby 1.4.2016 ve 13 hodin. Dnes se již jen rabuje, na povrch tak závěsnou drážkou a klanicovými vozy jezdí řetězy připevněné části štítových výztuží, kolejnice, ocelové desky, části konstrukcí, zdeformované lutny.

Obr. 2, Poslední štít Dolu Centrum, foto: archiv D. Šudřich

Sjíždíme do podzemí jámou Centrum II. z roku 1954. Chodbou se dostáváme po 800 metrech až k jámě XII., která je jedinou výdušnou jámou

dolu. V 60. letech prošla rekonstrukcí, ale to již dnes nepoznáme. Shora crčí z temnoty mohutné proudy vody z netěsnícího potrubí a tříští se na miliony malých kapek o konstrukci drátěné zádržné sítě, sloužící případným nebožákům, padajícím dolů lezným oddělením. Tyto sítě jsou v jámě každých pět šest metrů. Tak tudy dnes našťestí ne! Vracíme se zpět a cestou míváme pracoviště horníků, nakládajících poslední štítovou výztuž dolu vůbec. Kdo by nechtěl být na fotce...viz obr. 2.. Cestou si беру na památku dva z volně poházených plastových plováků z rozbitých polystyrénových nádob na vodu, které by v případě výbuchu mírnily jeho následky. Stačil píchnout hřebík přes stěnu nádoby a indikátor už napořád signalizoval plný stav vody v nádobě...Kdo byl odhalen - prémie dolů... A nacházím dokonce i jeden úplně černý a prachem pokrytý porcelánový izolátor z dřevních dob, kdy tudy jezdila elektrická lokomotiva, napájená z troleje. Na nárazišti sice nevidím nejstarší dosud dochovaný a provozuschopný těžní stroj z plzeňské škodovky v uspořádání Leonard-Ilgnerova měniče, ale nevadí. Někde tu určitě dosud je a snad neskončí ve šrotu jako tuny jeho kolegů.

Spěchám ještě terénním vozem pár kilometrů do lomu ČSA, podívat se na nově objevenou metodu chodbicování. Bonbónek! Ano, slyšíte dobře, chodbicování. Touto starou metodou se zde dobývají jinak - kvůli/díky limitům - nedobytné zásoby kvalitního hnědého uhlí z okrajů lomu ČSA, kam už nemohou velkorýpadla. S výtěžností asi 20%. V dubnu 2016 vydal Obvodní báňský úřad v Mostě povolení ke stěnování, čímž by se vytěžilo o 200 tis tun uhlí ročně více, a to s výtěžností až 80%. Dnes se zatím z okružní chodby razí chodbice vyztužené svorníkovou výztuží, umožňující těžit do roku 2022 až 300 000 t uhlí ročně z bočního svahu lomu ČSA, kde není povoleno povrchové lomové dobývání. Chodbice se razí původním repasovaným sovětským kombajnem s otáčivou hlavicí z roku 1957. Krásná práce, krásný stroj.

Co říci na závěr? Dne 9. května 2016 byl na návštěvě dolu Centrum ministr Mládek. Varianty dalšího vývoje jsou dvě. Rekultivace - budoucí pláň. Konzervace - naděje. Naděje pro muzeum, naděje pro budoucí dobývání, nutnost pro případ nejasného vývoje stavu hladiny důlních vod. Nikdo totiž přesně netuší, zda by vzestup spodní vody neohrozil i onu slavnou chemičku.

No a potom s námi Zdař Bůh...

MUDr. David Šudřich

Poděkování:

Za umožnění vstupu děkuji ing. Antonínu Kotrbatému, výrobně-ekonomickému náměstkovi,
Důl Kohinoor a.s., Horní Jiřetín.

Zdroje:

www.ZdařBůh.cz/reviry/musúhlavni-dulni-dila-dolu-centrum/

www.ZdařBůh.cz/reviry/historie-dolu-centrum-vznik-a-pocatky-dobyvani-i-cast

www.ZdařBůh.cz/reviry/historie-dolu-centrum-2/

www.ZdařBůh.cz/reviry/shd-reviry/dvuz-reviry/prekop-centrum-kolumbus/

www.mining.cz/TEXTY/Mus.htm

stránky www navštíveny dne 9.5.2016 19 hodin

autor MUDr. David Šudřich, Průhonice

david.sudrich@astrazeneca.com, damaier@seznam.cz

Motyčínská pavilonová škola

Motyčínská škola po dostavění, archiv autora

Než byla škola postavena, musely motyčínské děti chodit do kladenské obecné školy u kaple sv. Floriána. Přitom motyčínská obec podala žádost o odškolení už na konci 19. století. Jak trnitá byla cesta vzniku samostatné školy vypovídají zápisy z Pamětní knihy Motyčina z let 1901 až 1909:

„Jednou z nejpřednějších úloh nynějšího obecního zastupitelstva byla otázka postarati se o postavení obecné školy v obci zdejší. Za tím účelem dne 3. května 1901 podána okresní školní radě v Kladně žádost, aby v obci Motyčíně postavena byla expositura školní pro malé děti školou povinné. Za tím účelem konáno bylo dne 25. ledna 1902 a podána okresní školní radě v Kladně žádost, aby v obci Motyčíně provedena byla expositura školní pro malé děti školou povinné. Za tím účelem konáno bylo dne 25. ledna 1922 komisionální řízení za účelem zjištění vzdálenosti od školy Kladenské. Při tomto řízení prohlásili všichni zástupci přiškolených obcí a to: Kladna, Rozdělova, Dubí i Újezda, že co nejrozhodněji proti zřízení expositury školní v obci Motyčíně protestují a za žádných okolností nesouhlasí, aby v obci Motyčíně bylo schváleno postavit neb zříditi exposituru školní. Následkem tím byla nucena obec proti tomuto podati své odvolání k zemské školní radě, která odvolání vzala v úvahu a na den 28. října 1903

nařídila okresní školní radě nové šetření, při kterém znovu přiškolené obce proti zřízení školní expozitury v obci Motyčíně se vyslovily, k čemuž zástupcové obce prohlásili, že jsou ochotni potřebnou budovu školní svým nákladem sami postavit i pod tou podmínkou, když náklad na udržování školní expozitury v obci Motyčinské převezme celá místní školní obec Kladenská. Na to bylo zástupci přiškolených obcí prohlášeno, že si vyhrazují úplnou volnost k těmto návrhům předneseným zástupci obce zdejší. A jak známo ze schůze obecního zastup. města Kladna i tento návrh obcí kladenskou nebyl přijat a usneseno bylo co nejrozhodněji proti zřízení školní expozitury v obci naší se vysloviti. Celá záležitost postoupena k žádosti naší obce zemské školní radě k rozhodnutí. Ačkoliv již celý rok tyto spisy u zemské školní rady k rozhodnutí předloženy jsou, dosud žádného rozhodnutí vzdor veškerému dotazování obcí naší se nedostalo. Roku 1903 bylo děvčat školou povinných z obce naší 351, hochů 391; úhrnem 742 dítek“.

„Jednou z nejpřednějších úloh nynějšího obecního zastupitelstva byla otázka školská, neboť již dřívějším obecním zastupitelstvem uloženo nynějším, aby postaralo se o postavení obecní školy v obci zdejší. Již od r. 1901 vlékne se otázka tato a teprve letošního roku stalo se definitivní usnesení ohledně postavení obecní školy v obci zdejší. O otázce této jakých kroků se strany obce bylo učiněno za tím účelem, by postavila se v obci zdejší obecná škola pokládám v této zprávě za zbytečné psáti, an v brožurce, kterou vydala obecní rada zdejší co odpověď na brožurku vydanou místní školní radou Kladenskému a městem Kladnem v měsíci lednu 1907 bylo dopodrobna vše řádně vyličenó a že vše zakládalo se v této brožurce na správných podkladech, jako doklady uvádím, že odpověď na tuto brožurku místní školní rada Kladenská a město Kladno ostalo dlužno.

Usnesením zemského výboru ze dne 17. VIII. 07 dán souhlas, aby se obec naše z místní školní obce Kladenské vyloučila a samostatnou školu obecnou, aby si obec v obci postavila. Prozatimní plány na zřízení palácové vypracoval inženýr Neumann ze Slaného a uvedl, že školu o 16 třídách možno za 250 tisíc korun v obci Motyčíně postavit. Druhé plány na pavilonovitou školu vypracoval také inženýr Neumann ze Slaného a uvedl, že náklad by dostoupil výše 265 (tisíc) korun. Tím asi rozluštěna otázka školská v obci zdejší a z dychtivostí očekává se vyzvání c. k. zemsk. školní rady za účelem dalšího řízení ohledně stavby školní budovy. Jak rapidně

vzrůst dítek školou povinných stoupá rok od roku, vysvítá z následujících čísel:

V roce 1903/4 bylo 742, v roce 1904/5 bylo 839, v roce 1905/6 bylo 903 a v roce 1906/7 jest již 1000 dítek. Konečně pak dlužno připomenouti, že školní plat kryje se v obci zdejší již od roku 1898 z obecní pokladny“.

„Školství: Jedna z největších otázek, která doposud v obci naší není z odpověděna jest otázka školská, že nynější obecní zastupitelstvo záležitosti školské věnovalo veškerou pozornost vysvítá z následujících:

Na základě výnosu zemské školní rady ze dne 10. října 1907 čís. 41749 obec zdejší byla ze školní obce Kladenské vyškolená a uloženo obci aby si zřídila veřejnou samostatnou školu obecnou, podmínky za kterých obec vyškolená, byly již v minulé zprávě sděleny.

Jakmile obec výnos obdržela ihned předložila okresní školní radě žádost, aby tato komissionálně prozkoumala staveniště. Okresní školní rada žádosti vyhověla a na den 17. února komissionelní šetření ustanovila, při kterém doporučeny pozemky ku stavbě školy na místě samém prohlédla a sice prohlédnut byl pozemek p. Karla Egra a Václava Hory blíže chalupy, která náležela p. Karlu Egrovi, pozemek p. Václ. Vaidla a Josefa Šafránka u rybníka a ohrady p. Karla Lukáše, vzhledem k tomu, že jak zdravotním znalcem i pedagogickým znalcem i jinými přítomnými pány doporučeno bylo za staveniště pro budoucí školu místo u rybníka, vyžádají-li si zástupci obou společností dolujících a zástupci c. k. revírního horního úřadu podati své vyjádření a námítky, které také dne 16. dubna 1908 podaly a sice v tom směru se shodly, že proti všem třem místům které navrženy za staveniště pro školu protest vznesly a že odpovědnost, za poškození, které by se v budoucnu na novostavbě mohlo přihoditi odmítly.

S tímto ohražením a protestem dolujících společností a c. k. rev. hornického úřadu jsme nebyli nikterak spokojeni a jménem obce jsme se v čas ohradili a na to jsme poukázali, že dolujícím společností nepřísluší právo stížnosti kde jedná se teprve o volbu místa pro stavbu nové budovy.

Okresní školní rada vynesením svým ze dne 12. července 1908 zamítla stížnosti společností a uznala za vhodné pro stavbu školy místo blíže Egrovi

chalupy a místo u rybníka a vyzvala místní školní radu aby jedno místo z těchto schválila, tato tak 28. července 1908 ve své schůzi učinila a doporučila místo u rybníka, načež s návrhem tímto zaslány i náčrtky zhotovení p. Neumanem plány okresní školní radě a žádáno v jejich prohlédnutí a schválení, okresní školní rada tyto schválila udělila pokyny jak mají se plány řádně zhotoviti a přípisem ze dne 17. října 1908 vybídla obec, aby předložila řádné plány, které přípisem ze dne 28. dubna 1909 čís. 8 a 9 okresní školní radě ku schválení zaslány a ihned uzavřená také prozatímní smlouva s p. Václavem Vaidlem a p. Josefem Šafránkem ohledně koupě pozemku, kteří prohlásili, že jsou ochotni pozemky prodati, pod tou podmínkou, když obec jim zapraví za 1 čtvereční sáh obnos 6 korun.

Od 28. dubna 1909 záležitost tato několikrát osobně i písemně u okresní školní rady i u zemské školní rady urgována na což dostalo se obci odpovědi přípisem z 18. října 1909 čís. 4898 od okresní školní rady, že žádost obce vyříditi an prý se projednává z ohledem na špatný finanční stav obec opětně záležitost týkající se zřízení školní expozitury po případě obvodové školy v obci Motyčíně, poněvadž pak jedná se o stavbu nové školní budovy v Kladně, která se má postaviti opětně u Amálky, staví se obec naše proti tomuto návrhu a žádá, aby nová školní budova postavena byla směrem k Motyčínu a aby to byla obvodová škola jako další škola škol Kladenských, tato záležitost doposud není vyřízená. Nové plány na stavbu nové školní budovy vyžadovali náklad 5 500 korun, které byly také zapraveny. Náklad na stavbu nové školní samostatné budovy obnášel by dle rozpočtů 3 krát sto tisíc i s místem pro budovu, která má stát 13 200 korun. Toť as stručná zpráva, která dotýká se otázky školské za uplynulé tři roky.

Byla zvolena místní školní rada a jejím předsedou byl zvolen tehdejší starosta František Svoboda. A protože v důsledku poddolování byly v obci časté podzemní otřesy, bylo rozhodnuto vybudovat školu pavilonovou. Podle návrhů Stanislava Havránka ze Slaného postavil v roce 1913 první dva pavilony stavitel Rudolf Černý z Kladna. Řídící učitel Jan Novotný přivítal první žáčky už 16. září tohoto roku. První etapu výstavby školy dokončil o rok později stavitel Antonín Procházka z Kladna. Objekt se skládal ze čtyř tříd, bytu ředitele, školníka a úřední místnosti. To už byl ale řídícím učitelem jmenován Václav Brádka.

Budovy školy byly postaveny v pozdně secesním stylu. Nejdříve zde byly jen čtyři třídy, byt ředitele a školníka a úřední místnost.

Po skončení první světové války věnoval prezident republiky T. G. Masaryk peníze ze své nadace na dostavbu dalších pavilonů. Zalíbily se mu totiž školy kolejního typu, jak je poznal za svého pobytu v Anglii. Proto podpořil také rozvoj této školy. Motyčínská škola svým pavilónovým rozložením, kde v jejím středu bylo vybudováno letní sportovní hřiště, vpředu prostorný park osázený keři a stromy, vzadu ovocnou školkou a zelinářskou zahradou, budila v širokém okolí obdiv. Ve své době patřila mezi nejmodernější školy v celé střední Evropě.

Dne 1. září 1922 byl za účasti T. G. Masaryka celý areál slavnostně otevřen. V roce 1940 byla při škole zřízena mateřská škola. Po druhé světové válce byla ke komplexu školy ještě připojena dřevostavba, která fungovala jako mateřská škola a v šedesátých letech 20. století ještě přibyla budova dílen. V roce 1990 proběhla generální úprava za finanční podpory města Kladna a účelové dotace ministerstva financí. Bylo zavedeno centrální vytápění, byla obnovena fasáda, zmodernizována elektroinstalace, hygienické rozvody, byla vyměněna okna, provedeny nové vnitřní obklady a postavilo se nové hřiště.

V roce 1994 oslavila škola 80. výročí svého vzniku a 1. ledna 1995 byla spojena do právního subjektu s mateřskou školou.

Na závěr tradiční vizitky osobností, které přišly se školou do kontaktu:

BERNÁŠEK MILOSLAV

Narodil se 31. ledna 1962. Člen Občanské demokratické strany. Za primátora Ing. Dana Jiráka byl náměstkem primátora města Kladna. V listopadu 2012 se stal poslancem dolní komory České republiky. Žák školy.

BRABEC KAREL

Narodil se 10. října 1928 ve Švermově. Stal se malířem a grafikem. Je absolventem Akademie výtvarných umění v Praze. Působil v Praze. Žák školy.

Motyčinská škola dnes, foto: J. Vyšín

BRÁDKA VÁCLAV

Narodil se 28. listopadu 1860 ve Vraném u Slaného. Od 16. září 1914 byl definitivním řídícím učitelem na obecné škole v Motyčíně a spolupracovníkem Vlastivědného sborníku. Po odchodu do důchodu v roce 1924 se odstěhoval do Bráníka. Zemřel 12. února 1935.

ČERNÝ RUDOLF

Narodil se v Kročehlavech, v části zvané Štěpánov v roce 1890. Byl absolventem Českého vysokého učení technického v Praze. Specializoval se na projekty školních budov a sociálních ústavů. Ve spolupráci s architektem Václavem Stádníkem navrhl v roce 1923 budovu polikliniky v Kladně. Je také autorem projektu Lidového domu, jehož stavbu realizoval v roce 1925 kladenský stavitel Emil Hrabě. V letech 1929-1930 projektoval budovu Masarykovy školy práce na dnešním náměstí Eduarda Beneše. Stavbu provedli stavitelé Václav Náprstek a Antonín Tišer. Projekt II. Měšťanské školy chlapecké, tzv. novou Amálku, realizoval podle jeho návrhu stavitel Vilém Procházka. Podílel se významně také na výstavbě motyčinské pavilonové školy.

HOKŮV JIŘÍ

Narodil se 16. října 1963. Působil jako fotograf v různých periodikách. Od roku 1990 pracoval jako fotoreportér a obrazový redaktor v různých periodikách. V letech 1990-1994 a 1994-1996 v Českém deníku, od roku 2002 až dosud jako fotoreportér armádních redakcí. Od roku 1996 pracuje jako fotograf a publicista na volné noze. Má za sebou několik desítek autorských výstav doma i v zahraničí. Žije v Kladně. Žák školy.

HORA TOMÁŠ

Narodil se 29. ledna 1952 v Kladně. Lékař-oftalmolog. Absolvoval Střední všeobecně vzdělávací školu v Kladně v letech 1967-1970 a Fakultu všeobecného lékařství Univerzity Karlovy v Praze v letech 1970-1976. Následovaly specializační atestace druhého stupně z očního lékařství. Od roku 1976 byl lékařem očního oddělení nemocnice v Kladně. Byl sekundárním lékařem a později ordinářem pro dětskou oftalmologii. Od roku 1993 byl primářem očního oddělení kladenské nemocnice. Zemřel 28. ledna 2010 a je pohřben na kladenských hřbitovech. Žák školy.

KMODRAS JAROSLAV

Narodil se 14. dubna 1888. Za první světové války sloužil u 75. polního pluku. 1. července 1917 byl zajat u Koňuch. Do ruských legií byl zařazen 29. září 1917 a stal se četařem 4. pluku 1. kulometné roty. Demobilizován byl 2. října 1920 do Soběslavi. Potom se vrátil k učitelskému povolání a učil v motyčinské škole. Je známý také svými fotografiemi z podzemí kladenských dolů.

KOŽÍŠEK ADOLF

Narodil se 15. září 1888 v Dřevci na Kralovicku v dnešním okrese Plzeň-sever. Po absolvování obecné a měšťanské školy v Kralovicích následoval svého staršího bratra Josefa (později řídícího učitele ve Vrapicích) a dal se na učitelskou dráhu. V roce 1907 ukončil učitelský ústav v Plzni. V roce 1907 nastoupil jako pedagog v Hobšovicích. Následovala Kačice a obecná škola v Motyčíně.. Následně se stal řídícím učitelem v Hnidousích. 1. února 1940 byl jmenován definitivním řídícím učitelem obecné školy v Motyčíně. Měl velké zásluhy na vydávání okresního periodika "Vlastivědný sborník", který začal vycházet v roce 1923. Penziován byl v roce 1948. V roce 1969 byl vyznamenán titulem "Zasloužilý učitel". Zemřel 2. ledna 1984 ve Slaném.

LIDICKÝ JINDŘICH

Narodil se 9. prosince 1937 v Kladně. V letech 1953-1955 byl hráčem Pracovních záloh Kladno, 1955-1958 a 1960-1970 hráčem Poldi Kladno a Dukly Jihlava. Na závěr sportovní kariéry se stal hráčem Motoru České Budějovice a Sechazy Lovosice. Později byl trenérem v Lovosicích, Kladně, Praze a Popradu. Zemřel v Kladně 15. srpna 1991. Žák školy.

NOVÁK LADISLAV

Narodil se 17. března 1908 v Motyčíně. Absolvoval pražskou výtvarnou akademii, kde byl žákem profesora Španiela. Je tvůrcem monumentální a portrétní plastiky. Od roku 1988 je čestným občanem města Kladna. Je autorem sousoší Hornický pomník, Lidické ženy, plakety Republiky, pamětní desky Marie Majerové a Antonína Janouška. Vytvořil také celou řadu bust. Zemřel 28. října 1994 v Praze. Žák školy.

PROCHÁZKA ANTONÍN

Antonín Procházka byl zednický mistr, majitel cihelny a radní na kladenské radnici. Vypracoval mimo jiné plán kostela sv. Mikuláše v Hnidousích a stavbu pak sám i realizoval, stejně jako pavilonovou školu v Motyčíně. Zemřel 18. července 1928.

SVOBODA FRANTIŠEK

Byl starostou obce Motyčín v době od 20. září 1900 do 23. března 1909.

ŠVESTKA BEDŘICH, PROF., MUDR.

Narodil se 9. dubna 1913 v Hnidousích. Absolvoval Lékařskou fakultu Univerzity Karlovy v Praze. Byl zakladatelem poradny pro choroby z povolání při interně kladenské nemocnice v roce 1940. V roce 1952 vybudoval v Kladně Ústav pracovního lékařství a v roce 1953 založil Závodní ústav národního zdraví Spojených oceláren národní podnik Kladno. Od roku 1956 byl pedagogem a v letech 1970-1976 byl rektorem Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Stal se také členem korespondentem Československé akademie věd. Je autorem řady publikací z oboru pracovního lékařství. Zemřel 22. února 1998 v Praze. Žák školy.

...

VYKOUK JAROSLAV ST.

Narodil se 17. července 1919 v Kladně. V letech 1934-1938 absolvoval Obchodní akademii v Berouně. V letech 1938-1951 byl poštovním zaměstnancem, 1951-1978 pracovníkem Kablo Kladno a v letech 1980-1990 pracovníkem inspekce veřejného pořádku Městského národního výboru v Kladně. Byl také vlastivědným pracovníkem, ochráncem přírody a odborným publicistou. Byl předsedou aktivu Památkové péče města Kladna, zpravodaj Státní ochrany přírody v Kladně a členem redakční rady obnoveného Slánského obzoru. Byl členem Společnosti na ochranu kulturního dědictví PATRIA. Byl autorem odborných a populárních článků v regionálních časopisech. Zemřel 7. května 2011 v Kladně. Žák školy.

Pro úplnost uvádím, že jsem do této školy chodil půl roku, a to do druhé třídy i já.

Jaroslav Vykouk

Hornictví a báňské školství

Před 300 lety byla založena první hornická škola v Jáchymově

Těžba rudných ložisek nevyžadovala po staletí hlubších odborných znalostí. Postačily praktické zkušenosti předávané z generace na generaci. Vinou Třicetileté války klesl v 17. století počet lidí v Českých zemích o celou jednu třetinu - v Čechách na 1,1 milionu a na Moravě na pouhého půl milionu. Mnoho usedlostí zůstalo „pustých“. V hlubokém úpadku se nacházelo i rudné hornictví, z více než 140 důlních oblastí zůstalo v provozu jen několik. Důsledek byl nedostatek mincovních kovů - zlata a stříbra. V r. 1698 byla vyhlášena úřední anketa ke zlepšení situace. Především měla být věnována pozornost pro obnovení důlních prací. Vzniklo doporučení provést ve státní režii ložiskový průzkum a ke zvýšení úrovně řízení báňské činnosti založit báňské učiliště. První takové státem financované vzniklo v roce 1716 (tedy před 300 lety) v Jáchymově, patrně první toho druhu na světě, zprvu jen pro několik studentů. V r. 1733 byl program této školy rozšířen. Osnovy jáchymovské školy byly v r. 1737 použity pro uspořádání výuky hornictví v Banské Štiavnici.

Pro četná válečná střetnutí za vlády císařovny Marie Terezie ve 40. až 60. letech 18. století se hospodářská situace v Českých zemích neustále zhoršovala. Pro nedostatek kovů na ražbu mincí bylo roku 1762 nutno zavést papírovou měnu. Pro obnovu hospodářské stability bylo nutné provést v řadě odvětví zásadní změny, které se projeví i ve školství. Na pražské univerzitě byla v roce 1763 založena katedra báňských věd. Na ní se posluchači během čtyřletého studia seznamovali s geologií, mineralogií, důlním měřictvím, prubířstvím (zkoušení jakosti a váhy mincí), analytickou chemií, s dobývacími metodami, úpravárenskou a metalurgickou technologií. Výuka báňských věd na pražské univerzitě trvala bohužel jen deset let. Roku 1772 byla vlivem rakouské centralizační politiky přesunuta do Banské Štiavnice, jako jediného vyššího báňského učiliště v rakouské monarchii.

Vysokoškolská výuka hornictví byla tak v Českých zemích na osmdesát let přerušena. Teprve v první polovině 19. století nástupem průmyslové revoluce, kdy se v industriálním procesu stalo rozhodující železo a uhlí, se situace změnila.

Na řadě míst Podbrdsku, Vysočiny a Krušných hor se rozšířila těžba železných rud, na Příbramsku se začalo úspěšně dobývat mohutné polymetalické ložisko, rozšiřovalo se dobývání kamenouhelných slojí na Kladensku, Plzeňsku, Ostravsku a Rosicko-Oslavansku. České země se ekonomicky dostávaly na přední místo v rakouské monarchii.

Během tohoto procesu se projevoval naléhavý nedostatek odborníků pro řízení důlních provozů. Tito pocházeli buď ze saského Freibergu nebo Banské Štiavnice. Proto již během 20. let 19. století se projevovaly snahy umístit vyšší báňské učiliště do Čech, konkrétně do Příbrami. Podle návrhu významného podnikatele Kašpara, hraběte ze Šternberka, se mělo dělit na dvě části: na tříleté teoretické studium exaktních věd na univerzitě nebo polytechnickém ústavu, na něj měl navazovat dvouletý kurz v Příbrami. Jeho účelem mělo být studium báňských věd a seznámení se s technickou praxí v rudných a uhelných dolech, úpravnách a hutních provozech.

Teprve revoluční události v roce 1848, během níž došlo k rozporům mezi Rakušany a Maďary, v Banské Štiavnici se začala používat maďarština jako vyučovací jazyk a situace se zhoršovala. Později bylo vyučování na štiavnické báňské akademii přerušeno. Tyto události přiměly Vídeň k tomu, že byly císařským dekretem z 23. ledna 1849 založeny dvě nové státní školy - v Příbrami a ve Štýrském Leobenu. Příbramský montánní ústav - jak byl zpočátku nazýván - zahájil své působení teprve počátkem listopadu 1849.

Následně byla v roce 1851 založena i dvouletá Bergschule (Horní škola) pro výchovu středně technického důlního personálu. Byla určena pro

pracovníky s praxí, skládala se z půlroční přípravy a dvouleté teoretické přípravy s praxí v důlních závodech.

Roku 1860 byl pro příbramské a leobenské vyšší báňské učiliště vypracován nový organizační řád a studium rozšířeno na čtyři roky. Po rozšíření výuky se ústav stal báňskou akademií teprve roku 1865.

Teprve roku 1894 byl škole přiznán statut vysoké technické školy. Roku 1904 byla přejmenována na Vysokou školu báňskou, s právem udělování akademických hodností. Během druhé světové války bylo vyučování přerušeno. Roku 1945 bylo nakrátko obnoveno, ale již na podzim t. r. byla politickým rozhodnutím Vysoká škola báňská dekretem prezidenta republiky přeložena do Ostravy.

V Příbrami zůstala Horní škola, která byla v roce 1951 povýšena na Vyšší průmyslovou školu horní, se čtyřletým studijním programem zakončeným maturitou. Již v roce 1955 byla přejmenována na Průmyslovou školu hornickou. Také kladenská Horní škola začínala v r. 1946 jako dvouletá, později čtyřletá Průmyslová škola hornická.

Karel Melichar

Literatura:

Majer, Jiří: Ke 150 letému výročí vzniku VŠB v Příbrami

IN. Sborník přednášek HPVT 1998

Vápencový lom u Mořiny - tkz. Trestanecký

Unikátní výpověď jednoho z vězňů

Pražská železářská společnost provozovala do znárodnění soustavu vápencových lomů nedaleko Karlštejna u obce Mořina. Lomy označovala čísla, tak jak postupně vznikaly. S příchodem trempů a postupným opouštěním nerentabilních lomů začínají tyto dostávat poetická jména, např. Soví ráj, Pusták, Jižní kříž a další.

Jeden z nejhlubších lomů nese jména Shniloušák, Mexiko, 5. patro, TRESTANECKÝ LOM. A právě ten je místem otřesných událostí z padesátých let. Pro lepší pochopení děje se musíme vrátit na konec války, do roku 1945, kdy pan Š. ještě coby sedmnáctiletý skaut spolu se svým oddílem přebírá dohled nad opuštěnými kasárnami ve Stráži pod Ralskem, která právě opustila německá armáda. Z celé akce je pořízena fotodokumentace a ta se později stává důkazem pro jeho odsouzení. Postupem doby jsou kasárna předána české vojenské posádce a skautský oddíl se plně zapojuje do poválečné obnovy státu.

Přichází rok 1950 a s ním teror, který tehdejší KSČ rozpoutala v severních Čechách. Pan Š. je na základě udání skautky ze sousedního dívčího oddílu zatčen. Při domovní prohlídce je u něj nalezena fotodokumentace z předávání kasáren a on je následně v Praze odsouzen na dvacet let do Trestně pracovního tábora. Rozsudek zní na velezradu, jelikož chtěl pan Š. fotografie poskytnout západní rozvědce.

Následuje, dalo by se říci, Švejkova anabáze. Nejdříve věznice Liberec, pak Česká Lípa, Praha Ruzyně, věznice Vinařice a práce na dole Mayrau. Zde je přistižen při pomoci jinému vězni, následně je transportován do Prahy do korekce a po té kvůli nepřístojnému chování, odmítl se poklonit při inspekci řediteli věznice, přeložen na Mořinu do Trestaneckého lomu. Po devíti měsících je převezen do Jáchymova v Krušných horách. Zde fárá na dolech Adam, Bratrství, Svornost, Rovnost, Barbora, aby byl po čase opět „přeložen“ na Ležnici. Svoji důlní pouť končí na uranových dolech v Příbrami na dole Vojna.

Vraťme se ale na Mořinu. Zdejší Trestně pracovní tábor, 1950 až 1952, si vysloužil přezdívkou Český Mauthausen. Do tohoto kárného tábora se dostávali vězňové za provinění, jež nešlo dost dobře trestat ani podle dost pružného kázeňského řádu, ale která však velitelé jiných táborů a věznic nehodlali prominout. Byli zde zavření kněží, inženýři, intelektuálové, doktoři ale i vrazi, kteří obvykle vykonávali funkce vedoucích bachařů, a v případě Mořiny proslul svojí krutostí doživotně odsouzený vrah Pytlík, který vykonával funkci asistenta velitele tábora Pudila.

Stav vězňů se pohyboval mezi 120 až 150 vězni. Víc se jich do lomu prostě nevešlo. Ráno na snídani dostal vězeň, který den předtím splnil normu, trochu obarvené teplé vody, zvanou kávou, a k ní půl krajíce suchého chleba. Přes den se pila jen voda ze studánky, která vyvěrala u paty skály. Večer po směně, v případě splnění normy, večeře, obvykle ve formě jakési kaše z brambor a kousku rozvařeného masa. Kdo denní normu nesplnil, byl okamžitě bez jídla zavřen do korekce, předtím případně zbit a v dalších dnech mu byla snížena dávka stravy. Běžně v korekci pobývalo 20 až 30 vězňů, kteří si však nemohli lehnout, takže trávili noc vsedě. Bití obstarával s velkou chutí právě vrah Pytlík.

Z dalších brutálních dozorců byl Václav Bydžovský, ten s oblibou střílel kavky, které se ve velkém počtu pohybovaly lomem a bylo mu jedno, jestli při střelbě zraní někoho z vězňů. S oblibou říkával nově příchozím: „Ty tady nejsi kvůli tomu, abys tady makal, ale abys tady zhebnul“. Korekce a táborový barák byly v jednom objektu na takzvaném Peronu, mimo prostor lomu. Do lomu se scházelo svážnou, která spojuje Peron v úrovni třetího patra a patro páté. Po skončení práce opět svážnou nahoru a rovnou do baráku, který měl okna zabílená a opatřená mřížemi z důlních kolejnic. Korekce neměla okna žádná a byl to prakticky betonový bunkr postavený na pilotech, aby se vězni nemohli prokopat na svobodu.

Vězeň musel denně nalámat 18 a později 22 vozíků kamene, což byla norma obtížně splnitelná i pro lamače, kteří pracovali v lomech celý život. Velké kameny pak musel rozbít deseti kilovou palicí na velikost dětské hlavy a ještě k tomu si klást koleje. Obsah důlního vozíku obnášel 1,2 m³. Brutální události v táboře byly neznámo jak sdělovány do zahraničí a Rádio Svobodná Evropa v programu „My to víme“ několikrát podrobně popisovala dění i se jmény dozorců. Ti, znepokojeni, že se tyto informace

dostali na veřejnost, žádali o přeložení nebo o propuštění ze strachu o svůj život. Když jejich žádostem nebylo vyhověno, začali páchat lehčí trestné činy, aby museli být obžalováni a souzeni. V roce 1952 byl tábor zrušen.

Na vysvětlenou, jak jsem se k těmto informacím dostal.

V neděli 1. 5. 2016 navštívil naši Chrutenickou šachtu Hornicko-historický spolek Ralsko, v jehož řadách je pan Š. možná poslední žijící pamětník těchto událostí. Po návštěvě šachty jsme odjeli na prohlídku Velké Ameriky a u pomníčku nad Trestaneckým lomem jsme slyšeli vyprávění o pobytu pana Š. v těchto prostorách. Zážitek byl umocněn jak prostředím, tak osobní přítomností pamětníka a samozřejmě informacemi, jež se nám dostalo. Na tomto památném místě, zdrcen krutostí zacházení s vězni a zjištěním, kam až lze klesnout, nezbývalo než obdivovat odvahu a statečnost všech těch známých i neznámých hrdinů, kteří dokázali vzdorovat a přežít.

Zdař Bůh.

Miki Dobrý, správce Chrutenické šachty.

Poznámka : Pan Š. si přál zůstat v anonymitě a já tímto jeho přání plním.

Vlevo: Toto je jedna ze dvou sester pana Š. V květnu 1950 svému bratru, poslala svoji fotku.

Na rubu je umístěno povolení k převzetí fotografie.

Vpravo: Druhá sestra pana Š.

Příbramský rudný revír v letech 1779-1979

Příbramský rudný revír se nachází na jv. okraji tepelsko-baradienského bloku. Do tohoto pásma proniká středočeský žulový pluton. Na geologické rudní stavbě Příbramska se podílí žilná struktura. Ložisko tvoří v převážné míře strmé žíly S-J směru od mocnosti několika cm až do tří metrů, vyplněné křemenem, kalcitem a polymetalickým zrudněním, převážně stříbrno-olovnato-zinkovým.

Od druhé poloviny 16. století těžba stříbra pro vyčerpání známých a dostupných žil upadala. Od roku 1607 obec údajně provozovala pouze jediný důl. V době třicetileté války (1618-1648) těžba téměř ustala. Velký úpadek těžby způsobilo vyčerpání svrchních bohatých žil.

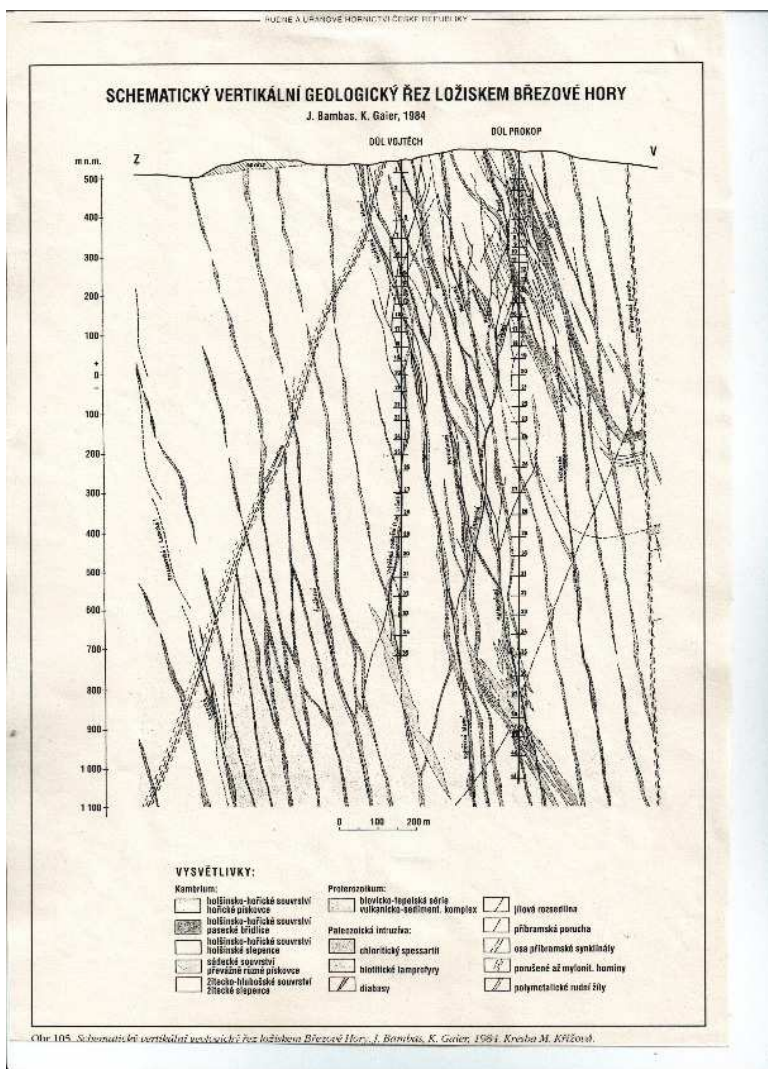
Již koncem 17. století se z řad báňských odborníků začaly ozývat vážné obavy, že důlní činnost v českých zemích zcela ustane. Stát těžil v prvních dvou desetiletích v Kutné Hoře průměrně jenom 700 - 750 kg stříbra ročně. Snaha státu v 18. století rozšířit dolování rud drahých barevných kovů se většinou mýjela účinkem. Počátkem 80. let 18. století byly zastaveny průzkumné práce všeho druhu na rudných ložiskách v českých zemích.

Cestu z krize vytyčil v poslední čtvrtině 18. století Jan Antonín Ális (nar. se 11. 1. 1732 ve Vysoké Peci u Příbrami, zemřel 19. 9. 1807 v Příbrami). V roce 1772 přišel z Kutné Hory do Příbrami jako hormistr a huťmistr. Jeho cílem bylo vybudovat na Březových Horách prosperující báňský podnik. Podařilo se mu prosadit vizi hlubinného dolování. Zavedl efektivnější čerpací a odvodňovací systém. Po konsolidaci poměrů začal Ális systematicky zakládat v centru nejbohatších žil svislé hluboké důlní jámy. Stál u zakládání těchto jam i nových hutí a zavádění moderních technologií.

Na Březových Horách u Příbrami se v roce 1779 začala hloubit první jáma svého druhu, svislá jáma Vojtěch. V roce 1789 druhá jáma tohoto typu, jáma Anna. Současně se od Trhových Dušníků začala razit odvodňovací

dědičná štola císaře Josefa II. Tím vlastně začala nová etapa dolování ve velkých hloubkách v tomto revíru. Především zásluhou tohoto Jana Antonína Álise bylo následně příbramské ložisko připraveno k dlouhodobému vzestupu a prosperitě na dalších 100 let.

Hlavní březohorské doly

D ů l V o j t ě c h - důlní jáma byla zaražena 11. 10. 1779. Současná šachetní budova byla postavena v r. 1780. V květnu 1875 bylo dosaženo hloubky 1 000 m, což byl v té době světový rekord. Rok před tím mohli oslavovat dosažení hloubky 500 vídeňských sáhů t. j. 948 m, protože metrická soustava měř začala platit až od 1. 1. 1876.

Ve strojovně dolu Vojtěch byl instalován parní těžní stroj v letech 1888-89, který sloužil až do roku 1978, do ukončení těžby. V roce 1935 bylo zastaveno hloubení dolu v hloubce 1262,9 m. V roce 1981 byly ukončeny likvidační práce. V současné době je důl součástí hornického muzea.

D ů l A n n a - jáma byla zaražena roku 1789 jako druhá v novodobé historii březohorského revíru. Hloubky 1000 bylo dosaženo v r. 1896. Maximální hloubky 1464,3 m dosáhla v r. 1941 a do poloviny 60. let 20. století byla nejhlubší jamou v Československu. Roku 1858 byl na dole instalován první parní těžní stroj, který sloužil jako rezerva těžního stroje poháněného vodou. Další parní těžní stroj byl zabudován v roce 1914 a sloužil pro přímou dopravu (na jednom laně) až do ukončení provozu v r. 1978.

Š e v č í n s k ý d ů l - jáma byla založena v r. 1813 v místě, kde se v 16. století nacházela středověká úklonná jáma. Původní název jámy byl Důl císaře Františka, později byl změněn na Důl Františka Josefa. Po vzniku ČSR byl důl přejmenován na Ševčínský důl. Celkem 32 pater a celková hloubka 1108,3 m. Dobývací práce probíhaly až do r. 1978. V současné době je šachetní budova součástí hornického muzea.

D ů l M a r i e - jáma byla založena v r. 1822. Mariánská štola, kterou se dopravovala rubanina k dolu Vojtěch je zpřístupněna veřejnosti. Spolek Prokop připravuje v ní mikulášské nadílky. Jáma Marie dosáhla 33. patra a hloubky 1159,2 metru.

P r o k o p s k ý d ů l - jáma byla založena roku 1832 jako poslední z hlavních březohorských dolů k těžbě olovnato-zinkovo-stříbrných rud. V roce 1966 byla prohloubena na největší hloubku na Březových Horách

a to 1597,3 m. Předstižena byla pouze dvěma jamami Uranových dolů Příbram. Důlní vozy nevyjížděly z klecí až na povrch, ale směřovaly po „Prokopské štolé“ v hloubce 24 m na nádvoří dolu Anna a dále na zdejší úpravnu u dolu Vojtěch.

Tzv. Nová dědičná štola císaře Josefa II. Jako odvodňovací štola se razila od Litavky u Trhových Dušníků, kde je výtok do této říčky. Toto mimořádně zdařilé důlní dílo dosáhlo ve vzdálenosti 6124 m zrudněnou oblast a dále na ni byly v úrovni 2. patra napojeny téměř všechny březohorské a bohutínské doly. Celková délka chodeb na ni napojených byla 21906 m.

Hlavní bohutínské jámy

Jáma Arcivévod y Štěpána (lidově „Štěpánka - později Bohutín I). Byla zaražena v roce 1827. Zde začíná odvodňovací Dědičná štola Josefa 2. Je to jediné spojení mezi bohutínským a březohorským revírem. Jáma dosáhla hloubku 25. patra a celkovou hloubku 882 m.

Jáma Řimbaba (Segen Gottes - Boží požehnání)

Byla zaražena ve Vysoké Peci (součást Bohutína) v roce 1843. Dosáhla 9. patra a celkové hloubky 270 m.

Jáma korunního prince Rudolfa

Byla zaražena v roce 1870. Po roce 1918 byla přejmenována na Jámu M. R. Štefánika, po druhé světové válce nesla označení 25. únor. Měla 33 pater, spolu se slepou jámou Eduard 38 pater a celkovou hloubku 1357 m. Strojovna těžního stroje byla umístěna přímo na těžní věži (systém Köppe). Rubanina byla dopravována do úpravny u dolu Vojtěch na Březových Horách visutou lanovkou.

Mimo tyto uvedené doly bylo v okolí Březových Hor, Příbrami a Bohutína celá řada dalších jam poměrně méně hlubokých a ne tak vydatných.

důl	založení	pater	hloubka
J á m a J a r o š o v k a	1799	9	219 m
J á m a F e r d i n a d	1820	14	
B o h u t í n s k á š t o l a	1821		
J á m a A u g u s t (Drkolnovský)	1836	13	425 m
J á m a F r a n t i š e k	1843	3	164 m
L i l l ů v d ů l (Příbram)	1857	13	452 m

D á l e d o l y:

Vrančice, Radětica, Třebso, Hůrka, Kozičí, Lazecký, Schwarzenberský, Sádecký, Svatohorský a důl Květná.

Na Březových Horách byla patra zpočátku zakládána nepravidelně po 16 - 30 metrech. Od 350 metrů hloubky se zakládala ve vzdálenosti kolem 20 vídeňských sáhů (37,9 m), později od hloubky 750 m na krátkou dobu ve vzdálenosti kolem 30 vídeňských sáhů (56,9 m). Počínaje 70. léty 19. století se od hloubky asi 950 m ustálila vzdálenost na 50 m. V Bohutíně byla od počátku zakládána patra ve vzdálenosti 20 vídeňských sáhů a v hloubce 950 m se přešlo na 50 m, což se stalo na Příbramsku normou.

Parní těžní stroj dolu Anna z roku 1914, foto: D. Šubrtová

Příbramský revír měl mineralogicky velmi bohaté zrudnění, převládal stříbronosný galenit. V celé příbramské oblasti se vyskytuje asi 24 rudních žil, s množstvím zrudněných odžilků. Bylo zde popsáno více jak 90 minerálů. Před zavedením parních strojů byla zde využívána pro těžbu a odvodňování hlavně vodní síla. K tomuto účelu byly vybudovány zvláštní rybníky s důmyslným systémem přívodních kanálů k dolům a hutí.

V druhé polovině 19. století dosáhlo příbramské hornictví evropského až světového významu. Co byla ve středověku Kutná Hora, bylo v 19. století Příbramsko. V 80. a 90. letech 19. století těžba stříbra a olova na Příbramsku představovala asi 90% celé Rakousko-Uherské produkce.

Zlom nastal v důsledku největší důlní katastrofy, k níž došlo 31. května 1892, při níž zahynulo 319 horníků. Tato událost Příbramsko hluboce postihla. Po určité konsolidaci byla na jámě Anna v roce 1896 dosažena také hloubka 1000 metrů. Císař František Josef I. povýšil listinou z 19. ledna 1897 Březové Hory na Královské horní město. Prosperita důlního podnikání z 19. století se však v následujících osmdesáti letech neopakovala.

Podle historických podkladů bylo v příbramských hutích z rud vytěžených na Příbramsku získáno 3247 tun stříbra a 371000 tun olova. Po 650leté exploataci byly práce v Březohorském revíru ukončeny v roce 1978, v Bohutínském o rok později.

Podle dostupných podkladů shrnul: Karel Melichar

Nádražíčko Tuháň

- významný železniční uzel na trati Zvoleněves - Kladno Dubí

Podnět k výstavbě první části železniční tratě vedoucí ze stanice Dubí u Kladna do stanice Tuháň přineslo zahájení hloubení dvou velkých vinařických dolů Barré (1872) a Mayrau (1874). Je zajímavé, že stavby se neujala Společnost státní dráhy, která důl Barré hloubila a provozovala, ale konkurenční společnost Buštěhradské dráhy. Ta dokončila stavbu v roce 1875. Ze stanice Tuháň byly následně položeny vlečky k oběma dolům a tím byl zajištěn přísun značného množství materiálu potřebného pro důlní dobývání a doprava vytěženého uhlí po Buštěhradské dráze do Kralup nad Vltavou, kde bylo buď překládáno na lodě, nebo pokračovalo po Státní dráze do Prahy.

O deset let později propojila Společnost státní dráhy nádraží Tuháň 2,3 km dlouhou spojkou s nádražím Vinařice, odkud trať pokračovala do Zvoleněvsi, kde se napojovala na Duchcovskou dráhu vedoucí do Kralup nad Vltavou. Na tuto trať se postupně připojovaly vlečky z dolů Jan v Libušíně, Ronna v Hnidousích a Theodor ve Pcherách. Nákladní doprava byla zahájena 1. června 1886. Technickou zajímavostí je zejména úsek Tuháň - Vinařice, kde klesání dosahovalo 35 promile.

Vlečka Ronna - Theodor.

Vlečka z dolu Ronna v Hnidousích původně nevedla přímo do nádraží Tuháň, ale mimoúrovňovým křížením podcházela vlečku k dolu Mayrau a napojovala se na Státní dráhu zhruba 300 metrů pod tuháňským nádražím směrem k nádraží Vinařice. Zahájení provozu je datováno 11. 12. 1889. O něco později byla zřízena propojka vlečky z dolu Ronna s nádražím Tuháň souběžně s tratí vedoucí na Mayrovku. Přímé propojení s nádražím Vinařice včetně mimoúrovňového křížení tratí bylo zrušeno a veškerá doprava se prováděla výhradně přes tuháňské seřadiště.

Nádraží Tuháň, archiv autora

Kolem roku 1897 došlo k prodloužení vlečky z dolu Ronna na důl Theodor ve Pcherách a z malého nádraží Tuháň se tak stal významný dopravní uzel, kde se nejen stýkaly dvě velké železniční společnosti, Společnost státní dráhy a společnost Buštěhradské dráhy, ale kterým procházela i veškerá těžba ze čtyř velkých dolů na Kladensku.

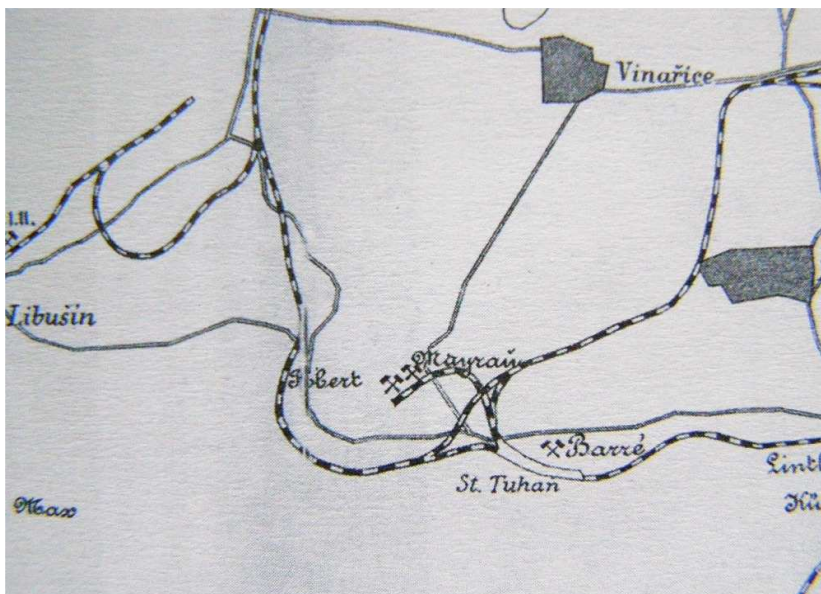
Trať z dolu Ronna na důl Theodor ve Pcherách byla zrušena v letech 1937-1939. Kdy se přestalo dopravovat uhlí po vlečce z Dolu Gottwald III (Ronna), není přesně známo. Můžeme pouze odhadovat, že to souviselo s vyražením propojovacího překopu mezi Dolem Gottwald III (Ronna) a Dolem Gottwald II (Mayrau), kterým byla po roce 1979 převedena veškerá těžba z Ronnovky na Důl Nejedlý v Libušíně.

Po převedení těžby bylo ukončeno třídění uhlí na Dole Gottwald III a jeho doprava po uhelné vlečce do nádraží na Tuháni. Na důl se po vlečce ještě krátký čas vozil materiál, ale i tento způsob dopravy byl později nahrazen

nákladními automobily. K vyrabování kolejnic došlo zhruba v letech 1996 - 1999. Starší strojvedoucí, kteří ještě jezdili na parních lokomotivách, o vlečce na Ronnovku vyprávěli:

„V zářezu nad věznicí byly koleje vždy ve špatném stavu. Zadržovala se tam voda, koleje byly neustále podmáčené a lože plné bahna. Byla tam snad povolená rychlost jen 20km/h. Ale touhle rychlostí se nedalo vyjet nahoru, takže strojvedoucí vždy už od přejezdu na Tuháni jeli na plný výkon, aby kopec vyjeli a doufali přitom, že v zářezu nevypadnou. Mašina se tam houpala jak loď na vodě, že se museli všichni pořádně všeho držet“.

V prosinci 1945 byla na trati Dubí - Zvoleněves - Kralupy zahájena osobní doprava a zřízeny zastávky Švermov Hnidousy a Tuháň. Osobní doprava byla zastavena 28. května 1982. Nákladní doprava v úseku Dubí - Tuháň - Důl Mayrau byla v provozu až do roku 1997, kdy skončila těžba na Dole Mayrau. Později trať zarůstala, nádraží na Tuháni bylo zbořeno a koleje

Původní napojení vlečky Ronna do nádraží Vinařice s mimoúrovňovým křížením vlečky Mayrau

Vlečky k dolům Mayrau a Ronna na Tuháni, archiv autora

Zářez původní vlečky k dolům Ronna a Theodor, současný stav, foto J. Grubner

Mayrau. Ta byla v roce 2014 vyčištěna a na Mayrovku začaly jezdit osobní vlaky s návštěvníky Hornického skanzenu.

Jaroslav Grubner

Literatura:

Šorel, Michal: 150 let parostrojní železnice na Kladně

Melichar, Karel: 160 let od vybudování Buštěhradské dráhy, HZ č. 1 - 2016

Šlechta, René: osobní korespondence

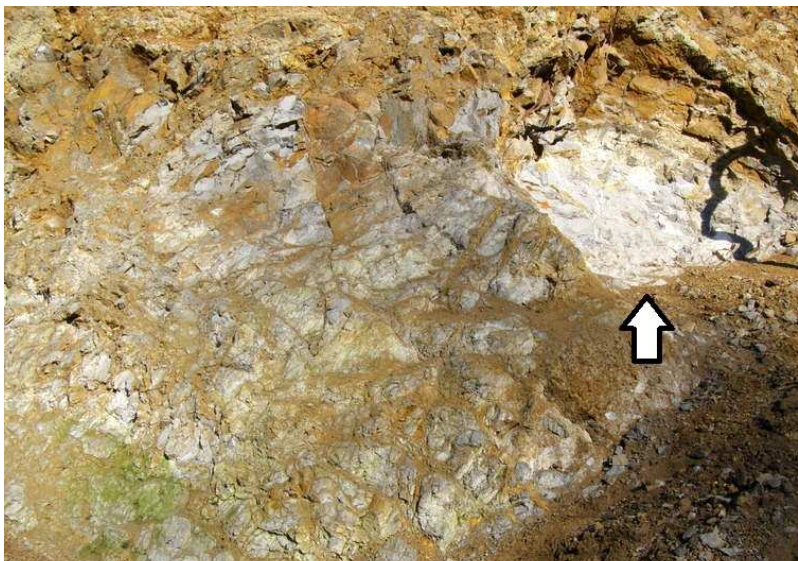
Vinařická hora

Vinařická hora se nachází severně od Kladna, území je zákonem chráněné už od roku 1985. Poslední vymezení přírodní památky a jejího ochranného pásma bylo provedeno Nařízením Okresního úřadu Kladno v září 1999. Celková výměra přírodní památky Vinařická hora je 68,77 ha a jejího ochranného pásma 3,15 ha. Jedná se o sopku třetihorního stáří, patří ale také k významným botanickým lokalitám středních Čech. Je zde zastoupeno několik druhů společenstev, jejichž množství a pestrost jsou dány různorodými geologickými a geomorfologickými podmínkami území. Společenstva skalních stepí, sutí a společenstva primitivních půd na vyvěřelých horninách jsou na jižních a jihozápadních svazích Vinařické hory, bylinná společenstva hlubších půd na západním opukovém svahu, severozápadní pískovcový svah patří rozsáhlému vřesovišti. Území bylo postiženo četnou těžbou čediče, díky čemuž se otevřel pohled na geologickou stavbu sopky.

Vulkán, který vypráví o ztraceném moři

Vydáme-li se někdy na Vinařickou horu nedaleko Vinařic a Pcher, naskytne se nám možnost, jaká nemá v celém širším okolí obdoby. Ve východním bazaltovém lomu se můžeme seznámit s bloky svrchněkřídových slínovců stupně coniac-santon (*Zázvorka 1928, Hercogová 1988*).

Při vstupu do lomu můžeme pozorovat bělavé opuky zachycené v šedavých tufech, tyto opuky však neobsahují hojnější paleontologický materiál. Paleontologicky významnější je asi 1,8m mocná vrstva, která spočívá nad těmito tufy. Jedná se o sopečné vyvrženiny - pyroklastika - hnědavé barvy, které v sobě ukrývají velké bloky částečně přepálených slínovců coniac-santonského stáří, v nichž byly nalezeny hojné zbytky mořské fauny a splavené suchozemské flory.

Největší blok slínovců stupně santonu v průkopu na Vinařické hoře, foto autoři

Mlž, foto autoři

Plž, foto autoři

Větvička jehličnanu, foto autoři

Přítomnost takto mladých bloků si můžeme vysvětlit tak, že při první sopečné fázi, tzv. plynné fázi, kdy zde vznikl výbuchem plynů široký otevřený kráter (*tato událost se odehrála v období oligocén/miocén*) napadaly bloky coniac-santonských hornin do otevřeného kráteru. Následovalo dlouhé období klidu, kdy zdejší horniny křídly a terciéru byly pomalu denudovány. Patrně v pliocénu nastala druhá fáze sopečné činnosti, během níž vznikl současný stratovulkán. A právě při druhé fázi vulkanické činnosti Vinařické hory byly tyto bloky opět vyvrženy na povrch, kde byly překryty sopečnými pyroklastiky. Lze se setkat rovněž s informací, že při hlubinné těžbě uhlí pod tělesem stratovulkánu byly nalezeny limonitizované kmeny třetihorních stromů, jež se do hloubky stovek metrů dostaly stejným mechanismem.

Fosilní fauna je zde nápadně zbarvena limonitem dožlutava a dobře kontrastuje s okolní tmavošedou horninou. Fauna má převládající ráz vagilních bentických organismů (*organismů žijících na dně nebo pod jeho povrchem, ale schopných samostatného pohybu*). Nejčastějšími nálezy jsou zde schránky drobných mlžů, plžů a kelnatek, doplněné o něco vzácnějšími nálezy aberantních forem amonitů a zbytky rakovců. Nejatraktivnější jsou však nálezy kompletních koster mořských ježovek rodu *Micraster* (*kteří místy vytvářejí akumulace*) a poměrně dobře zachovaných zbytků splavené suchozemské flory (*zejména zbytky olistění a větévek jehličnatých stromů*).

Pro určení správného stáří mají však největší význam mikroskopické schránky dírkovců (*Foraminifera*), které prokazují stáří slínovců do stupně coniac-santon (*Hercogová 1988*). Tak mladé křídové vrstvy nejsou nikde jinde v okolí zachovány, neboť zcela podlehly terciérní a kvartérní denudaci. Podle paleontologického hlediska se jednalo spíše o měličí moře s normální salinitou (*obsah soli 30 - 40 %*) a hloubkou maximálně do 100 metrů. Nálezy flory dokazují blízkost pevniny nebo ostrova porostlého vegetací.

List listnatého stromu, foto autoři

Bloky slínovců zachycené v terciérních pyroklastikách na Vinařické hoře jsou tak vlastně poslední památkou na moře, které se do středních Čech od té doby již nevrátilo.

David Berger a Jan Haldovský

HORNICKÝ SKANZEN MAYRAU VE VINAŘICÍCH

S přesličkou do pravěku 14. 3. – 31. 7. 2016

Výstava obrazů Arnošta Hanáka, Davida Bergera a Jiřího Svobody rekonstruuje minulost na základě paleontologických výzkumů a nálezů. Nemalý vliv na autory měl také film Karla Zemana „Cesta do pravěku“ a malby Zdeňka Buriana, jejichž tvorbou je výstava též inspirována.

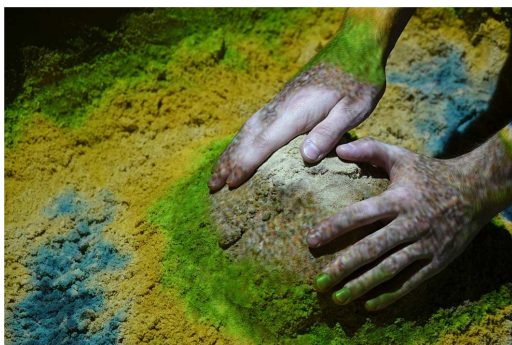
Interaktivní pískoviště SANDYSTATION 28. 5. – 1. 7. 2016

Pískoviště reagující na Vaše podněty (říční koryta se zaplní vodou, stráně kopců pokryjí lesy, ze sopečných kráterů stoupá kouř a valí se láva..

Interaktivní pískoviště SandyStation Vám umožní vytvářet svůj vlastní svět plný barev, díky počítačové projekci, senzorům a unikátnímu softwaru. Pouhým přetvářením písečné krajiny, jako na běžném pískovišti, se před Vámi zhmotní svět, který jste si dosud mohli pouze představovat, je ideální formou pro rozvoj fantazie, tvořivosti a hravosti.

S tímto pískovištěm jste se mohli dosud setkat v plzeňské Techmanii a DEPO2015 při výstavě TRIK. V loňském roce i ve Sládečkovu vlastivědném muzeu v Kladně při muzejní noci.

Letos se nám povedlo získat pískoviště do Hornického skanzenu Mayrau jako doplněk výstavy S přesličkou do pravěku.

Památky s příběhem 25. 5. – 26. 6.

Výstava představuje obnovené památky z rozpočtu Středočeského kraje mezi lety 2012-14.

Výtvarný vejvar na Mayrau 2. 6. – 31. 8.

výstava žáků výtvarného oboru základní umělecké školy Kladno, 5. května 1870

Divoká příroda ve zdevastované krajině 11. 7. – 30. 10.

Výstava fotografií, objektů - závěry k výzkumnému projektu Rekultivace a management nepřírodních biotopů v České republice, Ústav pro ekopolitiku o.p.s, SP/2d1/141/07. Připravili Tomáš Gremlica a Dagmar Šubrtová.

Výstava bude instalována v jinak nepřístupných starých koupelích.

Výstava k výročí Klubu přátel hornických tradic Kladno z. s. /15. 8. – únor 2017/ vernisáž 14. 8.

Výstava historických vozidel 27. 8.

Den Horníků 10. 9.

tradiční oslava hornického dne s doprovodným programem

Den Středočeského kraje 28. 10.

obohacené prohlídky skanzenu a další hudebně divadelní program

Slavnostní příjezd legiovlaaku na Kladno, archiv J. Grubner

Industriální Cestička k Mayrovce, 23. 4. 2016, archiv J. Grubner

Industriální Cestička k Mayrovce, 23 .4. 2016, archiv J. Grubner

Industriální Cestička k Mayrovce, 23. 4. 2016, archiv J. Grubner

Poděkování:

Chtěl bych poděkovat všem zaměstnancům Hornického skanzenu Mayrau za jejich příkladnou práci pro zachování kulturní památky bývalého Dolu Mayrau ve Vinařicích. I Já jsem tady strávil kus svého života a mohu říci, že všechny akce, kterých jsem se ve skanzenu zúčastnil měly vždy perfektní organizaci. Jelikož jsem se přestěhoval z Kladna k Jindřichovému Hradci již se nebudu moci akcí pořádaných v Hornickém skanzenu na Mayrovce pravidelně zúčastňovat. Z těchto důvodů využívám Hornického zpravodaje, abych vám, všem Mayrovákům a členům Klubu přátel hornických tradic Kladno za všechno co nejsrdečněji poděkoval.

„Přátelé, kamarádi díky“

Otakar Kohoutek

Obsah

- 1 Ustavující schůze výboru a kontrolní komise Klubu přátel
 hornických tradic – Kladno z. s., Hornický skanzen Mayrau ve
 Vinařicích 14. 4. 2016
- 3 Zasedání kontrolní a revizní komise Klubu přátel hornických tradic
 - Kladno z. s., Hornický skanzen Mayrau 14. 4. 2016
- 5 Výroční členská schůze KPHT Kladno z. s. 14. 4. 2016
 Hornický skanzen Mayrau ve Vinařicích
- 6 Projekt úzkokolejné dráhy v Hornickém skanzenu Mayrau ve
 Vinařicích, J. Grubner
- 9 JAN VÁŇA, horní ředitel Pražské železářské společnosti na Kladně,
 Karel Kestner
- 15 Soumrak hlubinného dolování v Česku, K. Melichar
- 17 Reportáž - Poslední štít dolu Centrum, D. Šudřich
- 23 Motyčinská pavilonová škola, J. Vykouk
- 32 Hornictví a báňské školství, Před 300 lety byla založena první
 hornická škola v Jáchymově, K. Melichar
- 35 Vápencový lom u Mořiny - tkz. Trestanecký, M. Dobrý
- 38 Příbramský rudný revír v letech 1779-1979, K. Melichar
- 44 Nádražíčko Tuháň - významný železniční uzel na trati Zvoleněves -
 Kladno Dubí, J. Grubner
- 49 Vinařická hora, D. Berger a J. Haldovský
- 54 Kulturní akce na Mayrau

za obsah článků odpovídají autoři

vydává: Klub přátel hornických tradic (KPHT) - Kladno o.s.

redakční rada: J. Grubner, K. Melichar, D. Šubrtová, T. Voldráb

redakce: Hornický skanzen Mayrau, č.p. 56, Vinařice 273 07,

tel: 312 273 067, email: kpht-kladno@centrum.cz

tisk: A centrum Kladno s.r.o.,

za finanční podpory kolektivních členů KPHT - Kladno o.s.

grafická úprava obálky: Tomáš Voldráb